

## Lausunto ilmastotoimien sosiaalisen tuen suunnitelmasta

Maakuntahallitus 24.08.2026 § 101  
120/07.03.00/2026

Valmistelija

Laura Mikkola  
puh. +358 40 1390 173  
laura.mikkola@ekarjala.fi

Suomen ilmastotoimien sosiaalisen tuen suunnitelma (sosiaalinen ilmastosuunnitelma) on osa kansallista ja eurooppalaista ilmastopolitiikan kokonaisuutta, jossa keskeisenä tavoitteena on edistää vihreää siirtymää sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Suunnitelman laatiminen liittyy EU:n sosiaaliseen ilmastorahastoon (Social Climate Fund), jonka tarkoituksena on tukea haavoittuvassa asemassa olevia EU-kansalaisia ja yrityksiä, kun päästökauppa laajenee koskemaan tieliikennettä ja rakennusten erillislämmitystä (ETS2). Rahoituksen käyttöön saamiseksi jäsenvaltioiden edellytetään laativan sosiaalinen ilmastosuunnitelma, jossa kuvataan ne kansalliset toimenpiteet, joilla haavoittuvia kotitalouksia, mikroyrityksiä ja liikenteen käyttäjiä tuetaan siirtymässä.

Suomen kansallisessa suunnitelmassa esitetään toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on lieventää päästökaupan laajentamisen aiheuttamia sosiaalisia vaikutuksia ja ehkäistä energiaköyhyyttä ja liikenneköyhyyttä fossiilisten polttoaineiden käytön kustannusten kasvaessa. Toimet kohdennetaan erityisesti niihin ryhmiin ja alueisiin, joihin kustannusvaikutuksen kohdistuvat voimakkaimmin.

Lausuntoa on valmisteltu usean asiantuntijan yhteistyönä elinvoimayksikössä.

Asiakohta tarkastetaan kokouksessa.

### Lausunto

Toimenpide Rakennusten energiatehokkuusneuvonta kuluttajille ja mikroyrityksille (suunnitelman osio 2.1.1.1)

Etelä-Karjalan liitto pitää tärkeänä varmistaa, ettei päällekkäisyyttä nykyisen energianeuvonnan kanssa synny. On myös oleellista, että kohderyhmä tavoitetaan kattavasti. Haavoittuvimmassa asemassa olevat kansalaiset eivät välttämättä pysty syystä tai toisesta aktiivisesti etsimään tietoa ja ratkaisuja energiaköyhyyden aiheuttamaan ahdinkoon, joten palvelua tulee aktiivisesti pystyä tarjoamaan kohderyhmälle. Suunnitelmaa tarvitaan myös mikroyritysten tavoittamiseen, koska yritykset eivät juurikaan ole käyttäneet ainakaan tähän asti Etelä-Karjalassa energianeuvonnan palveluja. Nykyisillä kehittämishankkeilla yrityskohtaista neuvontaa on tehty de minimis-toimena. Tämä tulee huomioida mikroyritysten neuvonnan toimeenpanossa.

Toimenpide Energia-avustukset asunto-osakeyhtiöille (suunnitelman osio 2.1.1.2)

Etelä-Karjalan liitto huomauttaa, että toimenpiteen kirjausten mukaan energiaremonttiavustukset maksetaan aina vasta sen jälkeen, kun korjaustoimenpiteet on tehty ja energiatehokkuuden parantuminen osoitettu. Tämä asettaa taloyhtiöt hyvin hankalaan tilanteeseen rahoituksen suhteen, koska useilla kohderyhmään kuuluvilla taloyhtiöillä ei ole riittävää omaa rahoitus- ja lainanottoa. Etelä-Karjalan liitto pitää harmillisena, että ilmalämpöpumppujen asentaminen toimenpiteenä on rajattu pois. Se olisi myös omakotiasujille sopiva ja taloudellisesti monia muita vaihtoehtoja kevyempi ratkaisu. Etelä-Karjalan liitto pitää tärkeänä, että tuki voi auttaa juuri niitä taloyhtiöitä, jotka eivät välttämättä saa riittäviä remonttilainoja. Tuen hakemisen tulee olla mahdollisimman yksinkertaista.

Geopoliittinen tilanne ja ulkomaiset omistukset ovat paikoin ajaneet taloyhtiöitä itäisessä ja kaakkoisessa Suomessa suuriin vaikeuksiin ja jopa konkurssiin. Etelä-Karjalan liitto pitääkin hyvänä, että avustus voi tukea ahdingossa olevia taloyhtiöitä ja säilyttää omaisuuden arvoa samalla kun energiankulutus alenee. Paikallisten verkostojen, kuten Lappeenrannan kaupungin perustaman taloyhtiöfoorumin hyödyntäminen tiedottamisessa on kannatettavaa.

Etelä-Karjalan liitto näkee, että toimenpide tulisi kohdistaa myös omakotiasujille. Maaseutualueilla on paljon huonokuntoisia ja vanhoja omakotitaloja, jotka kuuluvat haavoittuvaan väestönsaahan ja joiden energiatehokkuutta voisi parantaa monilla pienilläkin toimenpiteillä.

Riittävä tiedotus ja tuki auttavat kohderyhmää hyödyntämään avustumahdollisuutta täysimääräisesti.

Toimenpide Avustukset energiatehokkuuden parantamiseen valtion tukemille asuntoyhteisöille (suunnitelman osio 2.1.1.3)

Ei kommentoitavaa.

Toimenpide Henkilöauton romutuspalkkio yksityishenkilöille (suunnitelman osio 2.2.1.2)

Etelä-Karjalan liitto muistuttaa, että käytetyn sähköauton käyttö- ja korjauskustannukset saattavat olla mittavat. Pienituloisen kotitalouden voi olla haastava selvittää jo pelkästä hankintakustannuksesta, saati sitten muista kustannuksista. Sähköautoon liittyy myös latausinfra, jonka rakentaminen kotitalouksiin on myös kustannuserä. Toimenpiteen vaikuttavuutta lisäisikin hankittavan ajoneuvon laajentaminen myös sähköpyöriin, toki hieman pienemmällä korvauksella.

Toimenpide Raskaan kaluston hankintatuki mikroyrityksille (suunnitelman osio 2.2.1.3)

Etelä-Karjalan liitto huomauttaa, että biokaasu tulisi ehdottomasti saada mukaan instrumenttiin. Biokaasun tuotanto on paikallisten kiertotalousekosysteemien ja kasvihuonekaasupäästöjen kannalta erittäin tärkeässä roolissa ja sen käyttöä tulisi edistää yhtenäisesti eri strategioiden, ohjelmien ja instrumenttien välityksellä. Lisäksi biokaasu on raskaan liikenteen päästöjen alentamisessa sähköistämistä realistisempi ja ajankohtaisempi vaihtoehto. Kehittymätön akkuteknikka hidastaa raskaan liikenteen sähköistämistä, joten SCF:n aikaikkunassa biokaasun

jakeluverkon kehittäminen on vaikuttavampi keino. Sähköinen bussiliikennekin koskettaa vain kaupunkeja/kaupunkiseutuja.

#### Toimenpide Alueellisen joukkoliikenteen tuki (suunnitelman osio 2.2.1.4)

Liikenteen kustannusten lisääntyessä haavoittuvimmassa asemassa olevat kansalaiset ja yritykset sijoittuvat taustatietojen mukaan pääasiassa maaseudulle. Etelä-Karjalan väestö- ja asumisolosuhteet vahvistavat tämän havainnon. Liikkumismuotojen tukialueiksi ei voikaan harvaan asutussa maassa valita vain kaupunkeja tai kaupunkiseutuja, jolloin varsinaiset kohderyhmät jäävät pitkälti tukitoimien ulkopuolelle. Lukuisilla alueilla ja kunnilla on ollut erilaisia kokeiluja ja hankkeita joukkoliikenteen parantamiseksi ja niiden löydökset tulisivatkin olla oppina toimenpiteiden määrittelyssä. Etelä-Karjalan liitto kannattaa myös innovatiivisuuden, alueellisen erikoistumisen sekä joukko-/kutsuliikenteen mahdollistamista toimenpiteen alla. Esimerkiksi erilaisten palvelujen mobilisointi voisi paitsi lievittää liikenneköyhyyttä tuomalla palvelut haja-asutusalueelle, mutta samalla aktivoida taloudellista toimeliaisuutta, mikä olisi koko Suomen etu.

#### Toimenpide Kutsuliikenteen tuki (suunnitelman osio 2.2.1.5)

Alueellinen kokemus on, että osa aiemmin toteutetuista kutsuliikennekokeiluista on ollut toimivia, mutta joko kaatunut tai vaarassa kaatua korkeisiin kustannuksiin. Kuntien talouden heikentyessä on riski, että kutsuohjattu asiointiliikenne on ensimmäisenä vähennyslistalla, joten tukimuodon tulisi mahdollistaa myös kolmannen sektorin osallistumisen kutsuliikenteen järjestämiseen.

Osa kokeiluista on törmännyt lainsäädännön muodostamiin esteisiin. Lainsäädännön pullonkaulat olisivat ensiarvoisen tärkeää ratkaista, jotta kokeilu- ja kehitystyö voivat päästä kunnolla etenemään.

#### Toimenpide Kävelyn ja pyöräliikenteen infrastruktuuri-investoinnit (suunnitelman osio 2.2.1.6)

Toimiva ja turvallinen infrastruktuuri edistää kävelyä ja pyöräilyä. Haja-asutusalueilla toimiva ja turvallinen kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuuri voivat edistää paikallisten asukkaiden liikkumisen lisäksi myös matkailukohteiden saavutettavuutta ilman autoa.

#### Toimenpiteiden arvioidut vaikutukset (suunnitelman osio 3)

Suunnitelman toimenpiteiden arviointia haastaa laaja aineisto ja puutteellinen yhteenveto. Selkeämpi panos-tuotos vertailu antaisi kuvaa toimenpiteiden vaikuttavuudesta ja kustannusrakenteesta.

#### Muut huomiot suunnitelmaan ja toimenpiteisiin

Etelä-Karjalan liitto muistuttaa, että digitaalinen köyhyys on usein saman väestöryhmän ongelma kuin mitä energia- ja liikenneköyhyys koskettaa, mikä voi vaikuttaa esimerkiksi tukimuodoista tiedottamiseen ja tukien hakemiseen. Palveluja on keskitetty ja keskitetään edelleen, minkä seurauksena kaupunkien ulkopuolella asuvat joutuvat matkustamaan entistä pitempiä matkoja palveluihin. Samaan aikaan palveluja on siirretty

ja siirretään verkkoon, mikä toisaalta vähentää liikkumistarvetta ja on sen vuoksi hyvä suuntaus. Viestintäverkot eivät ole kuitenkaan kehittyneet samaa tahtia palvelujen keskittämisen ja etäpalvelujen kehittämisen kanssa. 3G-verkon alasajo on entisestään heikentänyt harvaan asuttujen alueiden tietoliikenneyhteyksiä. Digitaaliseen köyhyyteen liittyen Etelä-Karjalan liitto ehdottaa, että toimenpiteisiin lisättäisiin vielä avustukset valokuituverkkojen rakentamiseen ja hankkimiseen. Viestintäverkkoja kehittämällä parannetaan palvelujen saavutettavuutta ja vähennetään liikkumistarvetta, mikä vähentää liikenteen päästöjä.

Etelä-Karjalan liitto muistuttaa, että vaikka tällä hetkellä suunnitelmassa ei tunnisteta päällekkäisyyksiä EAKR-rahoituksen kanssa, niin myös jatkossa tulee varmistaa ettei päällekkäisyyttä mikroyritysten energianeuvonnan osalta synny.

Suunnitelman toimenpiteiden toteutusta tulee seurata aluetasolla paitsi vaikuttavuuden, myös tavoitteen mukaisen kohdistumisen toteamiseksi. Kohdentamisen kriteeristön tulee suunnata tuet vain sille haavoittuvimmille väestöosille ja taloyhtiöille. Itäisessä Suomessa energiaköyhyys ja liikenneköyhyys kietoutuvat usein yhteen pitkien etäisyyksien, haja-asutuksen, ikääntyvän rakennuskannan sekä rajaseudun muuttuneen geopolitiittisen tilanteen kanssa.

Etelä-Karjalan liitto toivoo, että kaikkien toimenpiteiden hakeminen järjestetään mahdollisimman helpoksi. Suunnitelmassa todetaan, että kohderyhmiä ei tueta hakemisessa, mutta toiveena on että jostakin on tarvittaessa saatavissa apua, ettei tukien hyödyntäminen jää hakuprosessin hankaluuksien vuoksi vaillinaiseksi.

#### Ehdotus

Maakuntahallitus hyväksyy lausuntoehdotuksen Etelä-Karjalan liiton lausunnoksi.

Asiakohta tarkastetaan kokouksessa.

#### Päätös

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Asiakohta tarkastettiin kokouksessa.